

THE GOLAN

(GOLAN TEPELERİ)

Efsanelerden Jeopolitiğe Uzanan Bitmeyen Mücadele

Golan Tepeleri'nin Tarihçesi, Stratejik Önemi ve
Bölgesel Etkileri Üzerine Kapsamlı Bir Analiz Raporu

Hazırlayan
Salih Aydemir

Terör-Güvenlik-Analiz Uzmanı - Stratejist - Yazar

ANKARA - 2026

**THE GOLAN
(GOLAN TEPELERİ)
Efsanelerden Jeopolitiğe Uzanan Bitmeyen Mücadele**

**Hazırlayan
Salih Aydemir
Terör-Güvenlik-Analiz Uzmanı- Stratejist -Yazar**

THE GOLAN
(GOLAN TEPELERİ)
Efsanelerden Jeopolitiğe Uzanan Bitmeyen Mücadele
GİRİŞ

Ortadoğu'nun jeopolitik yapısı incelendiğinde bazı bölgelerin yalnızca coğrafi konumları nedeniyle değil, tarih boyunca üstlendikleri stratejik roller nedeniyle de sürekli uluslararası rekabetin merkezinde yer aldığı görülmektedir. Golan Tepeleri bu bölgelerin başında gelmektedir. Yaklaşık 1.800 kilometrekarelik bir alanı kapsayan bu yüksek plato İsrail, Suriye ve Lübnan'ın kesişim noktasında bulunması, Hermon Dağı'nı kontrol etmesi, Ürdün Nehri havzası ve Celile Gölü'nü besleyen su kaynaklarına hâkim olması, Şam'a yakınlığı ve Doğu Akdeniz güvenlik mimarisi içerisindeki konumu nedeniyle bölgesel güç dengelerinin en kritik alanlarından biri olmayı sürdürmektedir.

Golan Tepeleri çoğu zaman yalnızca İsrail ile Suriye arasındaki toprak anlaşmazlığı üzerinden değerlendirilmektedir. Ancak bu yaklaşım, bölgenin gerçek stratejik önemini açıklamak için yeterli değildir. Günümüzde Golan su güvenliği, enerji politikaları, elektronik istihbarat, erken uyarı sistemleri, hava savunma mimarisi, düzensiz silahlı grupların faaliyet alanları, devlet dışı aktörlerin etkisi ve büyük güç rekabeti gibi çok sayıda güvenlik parametresinin aynı anda kesiştiği çok katmanlı bir jeopolitik alan hâline gelmiştir.

Özellikle son yıllarda Ortadoğu'da yaşanan gelişmeler, Golan'ın önemini yeniden artırmıştır. Gazze'de başlayan savaşın bölgesel etkileri, İsrail ile İran arasında doğrudan yaşanan askerî gerilim, Lübnan sınırındaki çatışmalar, Suriye'de yaşanan yönetim değişikliği ve bölgesel ittifakların yeniden şekillenmesi, Golan'ı yalnızca tarihî bir ihtilaf bölgesi olmaktan çıkararak yeni güvenlik mimarisinin merkezlerinden biri hâline getirmiştir.

Bu rapor Golan Tepelerini yalnızca tarihsel süreç içerisinde ele alan bir çalışma değildir. Çalışmanın temel amacı; bölgenin tarihsel gelişimini, coğrafi avantajlarını, askerî önemini, bölgesel ve küresel aktörlerin stratejik yaklaşımlarını, etnik yapının güvenlik dengelerine etkisini ve Türkiye açısından ortaya çıkan fırsat ve riskleri bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirmektir.

Raporda tarihsel bilgiler yalnızca günümüzü anlamaya katkı sağlayacak ölçüde ele alınmış, kronolojik ayrıntılar yerine stratejik kırılma noktalarına odaklanılmıştır. Aynı şekilde coğrafi veriler de yalnızca fiziki özellikleri açıklamak amacıyla değil; güvenlik politikaları üzerindeki etkileri bakımından değerlendirilmiştir. İsrail, Suriye, İran, Hizbullah, Lübnan ve diğer aktörlerin politikaları analiz edilirken ideolojik yaklaşımlar yerine güvenlik öğretileri, ulusal çıkarlar, askerî kapasite ve mevcut jeopolitik gerçeklik esas alınmıştır.

Bu çalışma herhangi bir siyasi görüşü savunmayı veya taraflardan birini haklı göstermeyi amaçlamamaktadır. Amaç; mevcut veriler ışığında stratejik bir değerlendirme yapmak, geleceğe yönelik olası gelişmeleri analiz etmek ve özellikle Türkiye açısından uygulanabilir politika seçeneklerini ortaya koymaktır.

GOLAN'IN TARİHSEL VE JEOPOLİTİK KİMLİĞİ

Geçmişin Mirası, Günümüzün Stratejik Rekabeti

Golan Tepeleri, günümüzde büyük ölçüde İsrail ile Suriye arasındaki egemenlik ihtilafı üzerinden tartışılrsa da bölgenin tarihsel geçmişi bu tartışmadan çok daha eskidir. Golan'ın jeopolitik önemi modern devletlerin ortaya çıkışıyla başlamamış; coğrafi konumu nedeniyle binlerce yıl boyunca bölgesel güç mücadelelerinin merkezinde yer almıştır. Bu nedenle Golan'ı yalnızca 1967 Arap-İsrail Savaşı'nın bir sonucu olarak değerlendirmek, bölgenin tarihsel ve stratejik derinliğini göz ardı etmek anlamına gelir.

Golan adı, antik çağda Başan bölgesinin önemli yerleşimlerinden biri olan Golan kentinden gelmektedir. Eski Ahit'te Başan Krallığı'nın şehirlerinden biri olarak geçen Golan, zamanla bulunduğu coğrafyanın adı hâline dönüşmüştür. Helenistik ve Roma dönemlerinde bölge Gaulanitis adıyla anılmış, Arap hâkimiyeti döneminde ise el-Cevlân ismi kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde uluslararası literatürde kullanılan Golan Heights ifadesi de bu tarihsel isimlerin devamı niteliğindedir.

İsimler değişmiş olsa da bölgenin stratejik karakteri değişmemiştir. Antik çağlardan itibaren Golan'a hâkim olan güçler, yalnızca bir araziye değil, Şam'a ulaşan ticaret yollarını, su kaynaklarını ve Levant'ın kuzey-güney ulaşım koridorlarını kontrol etme imkânı elde etmiştir. Bu durum, Golan'ın tarih boyunca farklı imparatorluklar arasında el değiştirmesinin temel nedenlerinden biridir.

Osmanlı Devleti döneminde yaklaşık dört yüzyıl boyunca daha istikrarlı bir idari yapıya kavuşan Golan, Birinci Dünya Savaşı'nın ardından kurulan yeni Ortadoğu düzeniyle birlikte yeniden uluslararası siyasetin konusu hâline geldi. Osmanlı Devleti'nin bölgeden çekilmesi sonrasında Fransız Mandası yönetimindeki Suriye sınırları içerisinde kalan Golan, 1946 yılında Suriye'nin bağımsızlığını kazanmasıyla yeni kurulan devletin egemenliği altına girdi.

Modern dönemin ilk önemli kırılma noktası 1948 Arap-İsrail Savaşı oldu. Savaş sonrasında Golan Tepeleri Suriye'nin kontrolünde kalmasına rağmen bölge, İsrail ile Suriye arasında sürekli askerî gerilim yaşanan bir sınır hattına dönüştü. Özellikle Celile Gölü çevresindeki tarım alanları, su kaynakları ve sınır hattındaki askerî hareketlilik iki ülke arasında sık sık çatışmalara neden oldu. Bu dönem, Golan'ın modern güvenlik denklemindeki yerini belirleyen ilk aşama olarak değerlendirilebilir.

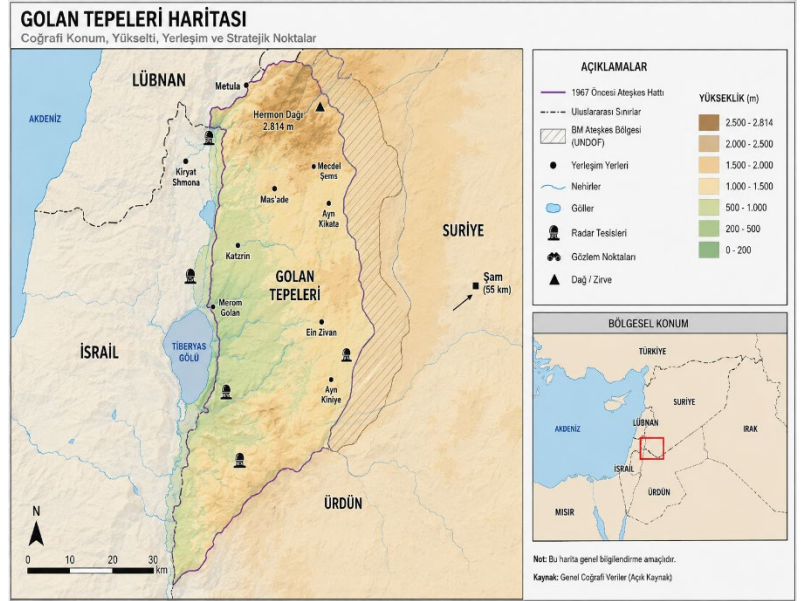
İkinci ve en önemli kırılma noktası ise Haziran 1967'de yaşanan Altı Gün Savaşı'dır. İsrail'in Golan Tepelerinin büyük bölümünü kontrol altına alması yalnızca sınırların değişmesine neden olmamış, Ortadoğu güvenlik mimarisini de köklü biçimde değiştirmiştir. İsrail açısından kuzey sınırında stratejik derinlik sağlanırken, Suriye açısından ülkenin başkenti Şam'ın savunma hattı önemli ölçüde geriye itilmiştir. Bu tarihten sonra Golan, iki devlet arasında tartışmalı bir sınır bölgesi olmaktan çıkarak ulusal güvenlik öğretilerinin ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir.

1973 Arap-İsrail Savaşı, Suriye'nin Golan'ı askerî yöntemlerle geri alma girişimi olarak tarihe geçti. Savaşın ilk günlerinde bazı taktik başarılar elde edilse de çatışmaların sonunda taraflar arasında kalıcı bir statü değişikliği yaşanmadı. Bunun ardından Birleşmiş Milletler gözetiminde oluşturulan tampon bölge ve Ateşkes Gözlem Gücü (UNDOF), bugüne kadar devam eden hassas güvenlik dengesinin temel unsurlarından biri oldu.

1981 yılında İsrail Parlamentosu tarafından kabul edilen Golan Tepeleri Yasası ile İsrail hukukunun bölgede uygulanmaya başlanması, Golan meselesini uluslararası hukukun da temel tartışma başlıklarından biri hâline getirdi. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi bu kararı tanımamış ve Golan'ın hukuki statüsünde değişiklik oluşturmadığını ilan etmiştir. Buna rağmen sahadaki fiilî durum değişmemiş, İsrail bölgedeki idarî ve güvenlik yapılanmasını sürdürmüştür.

2020'li yıllara gelindiğinde Golan'ın güvenlik denklemine yeni unsurlar eklendi. Suriye iç savaşı, İran'ın bölgedeki etkinliği, Hizbullah'ın artan askerî kapasitesi, Gazze savaşı sonrası oluşan yeni güvenlik ortamı ve Suriye'de Ahmed El-Şara liderliğinde şekillenen yeni yönetim, Golan'ın yalnızca tarihsel bir ihtilaf bölgesi değil, değişen bölgesel güç dengelerinin merkezlerinden biri olduğunu yeniden ortaya koydu.

Bugün Golan Tepelerinin statüsü konusunda tarafların temel yaklaşımlarında önemli bir değişiklik bulunmamaktadır. İsrail, bölgeyi ulusal güvenliğinin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirirken, Suriye egemenlik iddiasını sürdürmektedir. Uluslararası toplumun önemli bir bölümü ise Golan'ı hukuken Suriye toprağı olarak kabul etmeye devam etmektedir. Bu durum, bölgede fiilî kontrol ile uluslararası hukuk arasında uzun yıllardır devam eden farklılığın önümüzdeki dönemde de süreceğine işaret etmektedir.

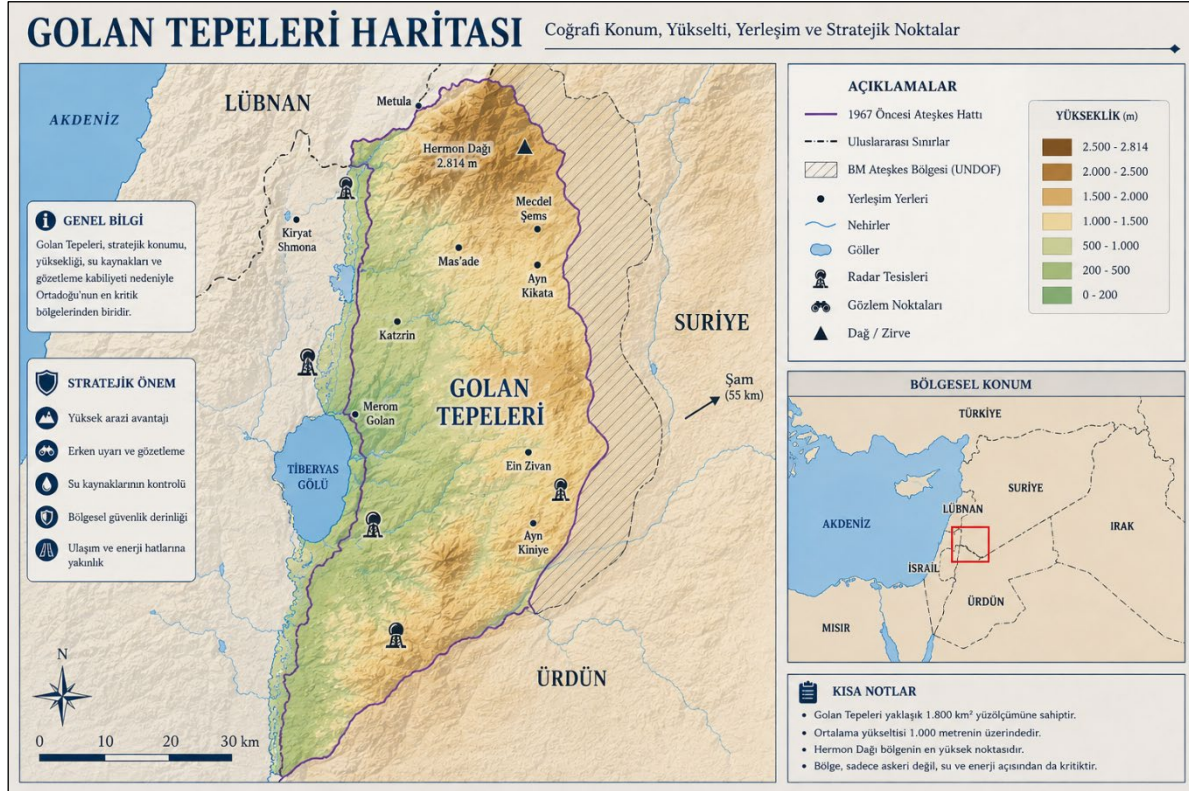

- Golan'ın stratejik önemi modern çatışmalarla başlamamış, tarih boyunca devam eden coğrafi avantajlarından kaynaklanmıştır.
- 1948, 1967, 1973 ve 1981 yılları bölgenin bugünkü statüsünü belirleyen temel kırılma noktalarıdır.
- Günümüzdeki tartışmalar yalnızca toprak egemenliğiyle sınırlı olmayıp güvenlik, su kaynakları ve bölgesel güç dengeleriyle doğrudan ilişkilidir.
- Golan'da fiilî durum ile uluslararası hukuki yaklaşım arasındaki farklılık, bölgenin geleceğini belirleyen temel unsurlardan biri olmaya devam etmektedir.

GOLAN TEPELERİ'NİN STRATEJİK DEĞERİ

Coğrafya Güvenlik ve Güç Projeksiyonu

Devletlerin güvenlik politikaları zaman içerisinde değişebilmekte, askerî teknolojiler gelişebilmekte ve savaş yöntemleri farklılaşabilmektedir. Ancak coğrafya, uluslararası ilişkilerde önemini koruyan en temel değişkenlerden biri olmaya devam etmektedir. Golan Tepeleri bu gerçeğin Ortadoğu'daki en belirgin örneklerinden biridir. Bölgenin stratejik değeri yalnızca sahip olduğu toprak büyüklüğünden değil, bulunduğu coğrafi konumun sağladığı askerî, siyasi ve ekonomik avantajlardan kaynaklanmaktadır.

Yaklaşık 1.800 kilometrekarelik volkanik plato yapısına sahip olan Golan Tepeleri, kuzeyde Hermon Dağı, batıda Celile Gölü ve Ürdün Nehri, doğuda Suriye platosu, güneyde ise Yarmuk Vadisi ile çevrilidir. Bu topografik yapı, bölgeyi doğal bir savunma hattına dönüştürmekte ve yüksek arazi hâkimiyeti sayesinde geniş bir coğrafyanın gözlemlenmesine imkân sağlamaktadır.

Askerî planlama açısından yüksek arazi hâkimiyeti yalnızca görsel üstünlük anlamına gelmemektedir. Günümüz savaş konseptinde radar sistemleri, elektronik keşif faaliyetleri, hava savunma unsurları, insansız hava araçları ve uzun menzilli sensör ağları için yüksek rakımlı bölgeler önemli avantajlar sunmaktadır. Bu nedenle Golan Tepelerinin askerî değeri, klasik savunma anlayışının ötesinde teknolojik üstünlük sağlayan bir platform niteliği taşımaktadır.

Hermon Dağı: Bölgenin Stratejik Zirvesi

Golan'ın kuzeyinde yer alan Hermon Dağı, yaklaşık 2.800 metreyi aşan rakımıyla yalnızca bölgenin en yüksek noktası değil, aynı zamanda Levant coğrafyasının en önemli doğal gözlem alanlarından biridir. Açık hava koşullarında Hermon çevresinden Suriye'nin güneyi, Lübnan'ın doğusu, İsrail'in kuzeyi ve Ürdün'ün kuzey kesimleri geniş ölçüde izlenebilmektedir.

Bu durum Hermon'u sadece coğrafi bir yükselti olmaktan çıkarmakta; erken uyarı, hava sahasının izlenmesi ve elektronik gözetleme faaliyetleri açısından kritik bir konuma taşımaktadır. Modern askerî öğretilerde bu tür yükselti, savaşın başlamasından önce bilgi üstünlüğü sağlayan merkezler olarak değerlendirilmektedir.

Hermon'un sağladığı bu avantaj, Golan üzerindeki kontrolün yalnızca arazi kazanımı değil, aynı zamanda bilgi üstünlüğü anlamına geldiğini göstermektedir.

Su Kaynakları Görünmeyen Güç Unsuru

Ortadoğu'nun en önemli güvenlik başlıklarından biri su kaynaklarıdır. Golan Tepeleri bu açıdan da stratejik bir konuma sahiptir. Hermon Dağı'nda biriken kar kütleleri yıl boyunca eriyerek Ürdün Nehri sistemini beslemekte, Celile Gölü havzasına ulaşan su miktarına önemli katkı sağlamaktadır.

İsrail son yıllarda deniz suyunu arıtma teknolojilerinde önemli ilerlemeler kaydetmiş olsa da doğal tatlı su kaynakları, tarımsal üretim, ekolojik denge ve acil durum planlaması açısından önemini korumaktadır. Aynı şekilde Suriye açısından da Golan'ın su potansiyeli, egemenlik tartışmalarının ötesinde ekonomik ve çevresel bir değer taşımaktadır.

İklim değişikliği, kuraklık ve nüfus artışının hızlandığı bir dönemde su kaynaklarının stratejik değeri daha da artmaktadır. Bu nedenle Golan üzerindeki rekabet yalnızca askerî değil, aynı zamanda hidrolojik güvenlik açısından da değerlendirilmelidir.

Şam'a Yakınlık ve Savunma Derinliği

Golan Tepelerinin en dikkat çekici özelliklerinden biri, Suriye'nin başkenti Şam'a olan yakınlığıdır. Bölgenin doğu kesimlerinden Şam'a olan mesafe yaklaşık 60 kilometredir. Bu nedenle Golan'a hâkim olan taraf, yalnızca sınır hattını değil, Suriye'nin siyasi merkezine ulaşan yaklaşma istikametlerini de kontrol edebilecek bir konuma sahip olmaktadır.

İsrail açısından bu durum kuzey cephesinde stratejik derinlik sağlamaktadır. Suriye açısından ise Golan'ın kaybı, başkentin savunma planlamasında önemli bir zafiyet oluşturmuştur. Bu nedenle tarafların güvenlik doktrinlerinde Golan'ın yeri yalnızca sınır güvenliğiyle açıklanamaz; bölge doğrudan ulusal savunma planlamasının parçası olarak görülmektedir.

Elektronik İstihbarat ve Dijital Savaş Alanı

21.yüzyılda savaş alanları yalnızca kara, deniz ve hava unsurlarından oluşmamaktadır. Elektronik harp, siber güvenlik, haberleşme kontrolü ve yapay zekâ destekli istihbarat sistemleri modern güvenlik anlayışının ayrılmaz unsurları hâline gelmiştir.

Yüksek rakımlı bölgeler, radar sistemleri ve elektromanyetik spektrumun izlenmesi açısından önemli avantajlar sağlamaktadır. Golan Tepelerinin topoğrafyası, bu nedenle yalnızca askerî birliklerin konuşlandırılması için değil, elektronik istihbarat altyapısının kurulması bakımından da elverişli bir ortam sunmaktadır.

Açık kaynak analizleri, bölgenin hem devletler hem de uluslararası güvenlik aktörleri tarafından elektronik gözetleme kapasitesi açısından yakından takip edildiğini göstermektedir. Bu durum, Golan'ın gelecekte dijital savaş alanlarının da önemli merkezlerinden biri olacağını ortaya koymaktadır.

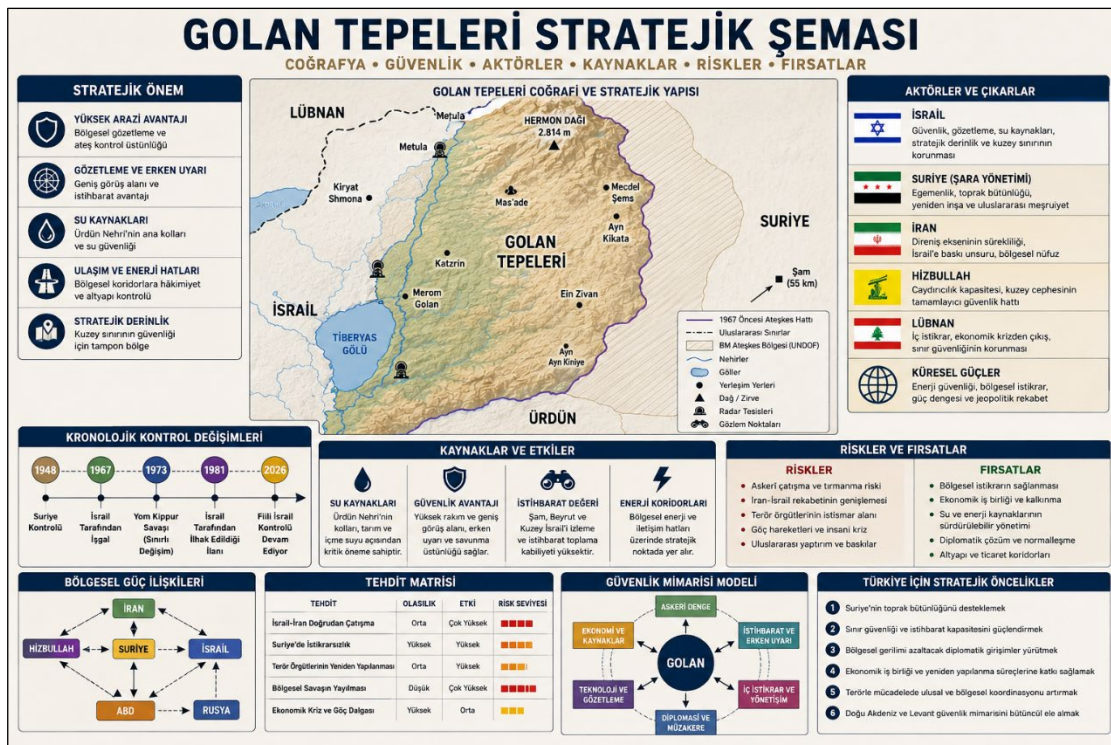
Doğu Akdeniz Güvenlik Mimarisi İçindeki Konumu

Son yıllarda Doğu Akdeniz'de enerji kaynakları, deniz yetki alanları ve ulaştırma koridorları etrafında yoğunlaşan rekabet, Levant bölgesinin güvenlik mimarisini yeniden şekillendirmiştir. Golan Tepeleri doğrudan enerji üretim merkezi olmamakla birlikte, İsrail'in kuzey güvenliği, Lübnan sınırı, Suriye'nin güneyi ve Doğu Akdeniz'e uzanan kara bağlantıları açısından önemli bir stratejik konuma sahiptir.

Bu nedenle Golan'da yaşanacak askerî veya siyasi bir gelişme yalnızca İsrail ile Suriye'yi değil; Lübnan, Ürdün ve Doğu Akdeniz'deki güvenlik dengelerini de doğrudan etkileme potansiyeline sahiptir. Bölge, yerel bir sınır hattı olmanın ötesinde, daha geniş bir güvenlik ağının merkezinde yer almaktadır.

Ana Bulgular

- Golan tepelerinin stratejik değeri coğrafi konumu ile sınırlı değildir; askerî, teknolojik, ekonomik ve çevresel unsurların birleşiminden oluşmaktadır.
- Hermon Dağı, erken uyarı, elektronik istihbarat ve hava sahasının kontrolü açısından bölgenin en kritik noktasıdır.
- Su kaynakları, gelecekte Golan üzerindeki rekabeti etkileyebilecek temel güvenlik başlıklarından biri olmaya devam edecektir.
- Şam'a olan yakınlık, Golan'ı hem İsrail hem de Suriye açısından ulusal savunma planlamasının merkezine yerleştirmektedir.
- Elektronik harp ve dijital istihbarat sistemlerinin gelişmesi, Golan'ın stratejik önemini azaltmamış; aksine daha da artırmıştır.

BÖLGESEL AKTÖRLERİN STRATEJİK YAKLAŞIMLARI

Golan Tepeleri çevresinde faaliyet gösteren başlıca bölgesel ve küresel aktörler ile bunların güvenlik, diplomasi ve jeopolitik çıkar ilişkileri. Şema, aktörlerin resmî pozisyonlarını değil; analiz kapsamında değerlendirilen stratejik etkileşim alanlarını göstermektedir.

İSRAIL

Golan Bir Toprak Değil Güvenlik Doktrindir

İsrail açısından Golan Tepeleri, 1967'de elde edilmiş bir askerî kazanımın ötesinde, kuzey güvenlik stratejisinin kalıcı unsurlarından biridir. Bu nedenle bölgeye yönelik politika, hükümetlerden bağımsız olarak sürdürülen uzun vadeli bir devlet stratejisi niteliği taşımaktadır. İsrail Golan'daki varlığını güvenlik gerekçesiyle savunsa da askerî tahkimat, yerleşim faaliyetleri ve altyapı yatırımları birlikte değerlendirildiğinde, güvenlik söyleminin bölgedeki fiilî hâkimiyeti kalıcılaştırmayı amaçlayan daha geniş jeostratejik hedefleri destekleyen bir araç olarak kullanıldığı görülmektedir.

Golan Tepeleri İsrail açısından üç temel stratejik amaca hizmet etmektedir.

Birincisi işgal altında tuttuğu bölgeyi kalıcı bir tampon alana dönüştürerek Suriye'nin kuzey cephesindeki askerî hareket kabiliyetini sınırlandırmak ve kendi stratejik derinliğini genişletmektir.

İkincisi bölgenin hâkim yükseltilerini kullanarak yalnızca savunma amaçlı erken uyarı ve istihbarat üstünlüğü sağlamak değil, aynı zamanda Suriye ve çevresindeki askerî gelişmeleri sürekli gözetim altında tutarak bölgesel güç dengesini kendi lehine şekillendirmektir.

Üçüncüsü ise Golan'ı, İsrail'in kuzeyindeki yerleşim alanlarını koruyan bir savunma hattının ötesinde, fiilî egemenliğini pekiştiren ve gelecekte olası siyasi çözüm süreçlerini zorlaştıran kalıcı bir jeopolitik dayanak noktasına dönüştürmektir.

Dolayısıyla Golan Tepelerinde oluşturulan askerî altyapı, gözetleme sistemleri, yeni yerleşim alanları ve ulaştırma ağları yalnızca savunma ihtiyaçlarının sonucu olarak değerlendirilemez. Bunlar aynı zamanda uluslararası hukukun tartışmalı kabul ettiği işgal düzenini kalıcılaştırmayı, sahada geri dönüşü güç yeni gerçeklikler oluşturmayı ve İsrail'in bölgesel stratejik üstünlüğünü uzun vadede tahkim etmeyi amaçlayan kapsamlı bir devlet politikasının somut unsurları olarak okunmalıdır.

Golan Tepeleri meselesi, İsrail'in yalnızca sınır güvenliği arayışının değil bölgesel güç üstünlüğünü kalıcı hâle getirmeyi, su kaynaklarını kontrol altında tutmayı, Suriye'nin stratejik derinliğini zayıflatmayı ve gelecekte yürütülecek müzakerelerde geri dönüşü zorlaştıracak yeni jeopolitik gerçeklikler oluşturmayı hedefleyen kapsamlı bir devlet stratejisinin parçası olarak değerlendirilmelidir. Bu nedenle sahada oluşturulan her yeni askerî tesis, her yeni yerleşim alanı ve her yeni altyapı yatırımı, yalnızca güvenlik tedbiri değil uluslararası hukukun öngördüğü statükoyu fiilen değiştirmeye yönelik siyasi ve jeostratejik bir hamle niteliği taşımaktadır.

İsrail'in Güvenlik Doktrini

İsrail'in ulusal güvenlik doktrini, çatışma alanlarını kendi yerleşim merkezlerinden uzak tutmayı ve çevresindeki stratejik coğrafyaları güvenlik kuşağına dönüştürmeyi esas almaktadır. Bu anlayış, doğal savunma hatları ve yüksek arazi kontrolünü meşru güvenlik tedbirlerinin ötesine taşıyarak, işgal altında bulunan bölgelerde kalıcı askerî ve siyasi hâkimiyet tesis etmenin temel araçlarından biri hâline getirmiştir.

Bu çerçevede Golan Tepeleri, İsrail açısından yalnızca bir sınır hattı değil; Suriye'nin askerî kapasitesini sürekli denetim altında tutan, bölgesel güç dengesini kendi lehine şekillendiren ve işgalin devamlılığını sağlayan ileri bir stratejik üs niteliği taşımaktadır. Özellikle Suriye'de yaşanan iç savaş, İran destekli grupların faaliyetleri ve bölgesel istikrarsızlık, İsrail tarafından Golan'daki askerî varlığın genişletilmesi ve tahkim edilmesi için gerekçe olarak kullanılmaktadır.

Ancak sahadaki uygulamalar, bu yaklaşımın yalnızca mevcut güvenlik risklerine karşı alınmış savunma tedbirleriyle sınırlı olmadığını göstermektedir. Askerî tahkimatın genişletilmesi, yeni yerleşim alanlarının oluşturulması, altyapı yatırımları ve demografik dönüşümü teşvik eden politikalar birlikte değerlendirildiğinde, güvenlik söyleminin fiilî işgali kalıcı egemenliğe dönüştürmeyi hedefleyen daha kapsamlı bir jeopolitik stratejinin meşrulaştırıcı zemini olarak kullanıldığı görülmektedir.

Bu nedenle Golan Tepelerindeki İsrail politikası, yalnızca güvenlik kaygılarıyla açıklanabilecek askerî bir tercih değil; uluslararası hukukun tartışmalı gördüğü statükoyu sahada kalıcılaştırmayı amaçlayan uzun vadeli bir devlet stratejisi olarak değerlendirilmelidir.

Yerleşim Politikası

İsrail'in Golan Tepelerinde izlediği yerleşim politikası, askerî varlığın ötesine geçerek kalıcı egemenlik tesis etmeyi amaçlayan kapsamlı bir stratejinin parçası olarak değerlendirilmektedir. Bölgede kurulan sivil yerleşimler, ulaştırma ve enerji altyapısı ile ekonomik yatırımlar, yalnızca kalkınma amacı taşımamakta; fiilî kontrolü güçlendiren ve işgalin sürekliliğini destekleyen jeopolitik araçlar olarak öne çıkmaktadır. Bu yönüyle yerleşim politikaları, güvenlik söylemiyle birlikte bölgenin demografik ve siyasi yapısını uzun vadede dönüştürmeye yönelik stratejik bir yaklaşımı yansıtmaktadır.

İran Faktörü

İran'ın Suriye'deki askerî ve siyasi etkisi son dönemde önemli ölçüde zayıflamış olsa da İsrail, İran bağlantılı yapıların yeniden örgütlenme ihtimalini Golan Tepelerindeki askerî varlığını sürdürmek ve genişletmek için temel güvenlik gerekçelerinden biri olarak göstermektedir.

Bu çerçevede Golan, yalnızca İsrail-Suriye sınırının güvenliğini sağlayan bir bölge değil İran'ın Levant'taki nüfuzunu sınırlamaya yönelik daha geniş bir bölgesel stratejinin ileri karakolu olarak değerlendirilmektedir.

Ancak sahadaki gelişmeler, İran tehdidinin yalnızca güvenlik kaygılarıyla ele alınmadığını göstermektedir. İsrail, bu tehdidi Golan'daki askerî tahkimatı artırmak, tampon bölge uygulamalarını genişletmek ve uluslararası hukukta tartışmalı olan fiilî kontrolünü kalıcı hâle getirmek için stratejik bir meşruiyet zemini olarak kullanmaktadır. Bu nedenle İran faktörü, yalnızca güvenlik riskini ifade eden bir unsur değil İsrail'in Golan Tepelerindeki uzun vadeli jeopolitik hedeflerini destekleyen ve bölgedeki statükoyu kendi lehine yeniden şekillendirmeyi amaçlayan güvenlik söyleminin önemli bir bileşeni olarak öne çıkmaktadır.

Şara Yönetimine Yaklaşım

Suriye'de Ahmed el-Şara liderliğinde kurulan yeni yönetim, İsrail tarafından güven tesis eden bir siyasi değişim olarak değil, Golan Tepelerindeki askerî varlığını sürdürmek için yeni bir güvenlik gerekçesi olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle İsrail, yönetim değişikliğine rağmen Golan'daki askerî tahkimatını ve fiilî kontrolünü azaltmak yerine güçlendirmeyi tercih etmektedir. Bu yaklaşım, İsrail'in güvenlik politikasının yalnızca mevcut tehdit algısına değil, işgali kalıcı hâle getirmeyi hedefleyen uzun vadeli jeopolitik stratejisine dayandığını göstermektedir.

İsrail Açısından Olası Riskler

İsrail'in Golan Tepelerindeki politikası kısa vadede askerî avantaj sağlasa da uzun vadede önemli stratejik riskler barındırmaktadır. Bölgenin uluslararası hukuk açısından tartışmalı statüsü, işgalin meşruiyetine yönelik eleştirileri sürekli gündemde tutarken; İran bağlantılı unsurlar, Hizbullah ve Suriye kaynaklı gerilimler Golan'ı her an yeni bir çatışma alanına dönüştürebilecek potansiyel taşımaktadır. Buna rağmen İsrail, sahip olduğu askerî ve teknolojik üstünlüğe güvenerek bu riskleri yönetilebilir görmekte ve Golan'daki fiilî hâkimiyetini kalıcılaştırmaya yönelik politikalarını sürdürmektedir.

Stratejik Değerlendirme

1- Golan Tepeleri, İsrail açısından yalnızca bir sınır bölgesi değil; güvenlik doktrini ile bölgesel güç stratejisinin merkezinde yer alan kritik bir jeopolitik alandır.

2- Askerî tahkimat, yerleşim politikaları ve altyapı yatırımları birlikte değerlendirildiğinde, güvenlik söyleminin fiilî hâkimiyeti kalıcılaştırmaya yönelik uzun vadeli bir devlet stratejisini desteklediği görülmektedir.

3-İran tehdidi ve Suriye'deki güvenlik dinamikleri, İsrail'in Golan'daki askerî varlığını sürdürmesi ve genişletmesi için temel gerekçeler arasında kullanılmaktadır.

4-Şam'da yaşanan yönetim değişikliğine rağmen İsrail, Golan'a yönelik güvenlik yaklaşımını değiştirmemiş; aksine bölgedeki askerî ve siyasi kontrolünü daha da güçlendirme eğilimini sürdürmüştür.

5-Golan Tepelerindeki durum, güvenlik kaygılarının ötesinde, uluslararası hukukun tartışmalı gördüğü işgal düzenini kalıcılaştırmaya yönelik jeopolitik bir stratejinin parçası olarak değerlendirilmelidir.

SURIYE (AHMED EL-ŞARA YÖNETİMİ)

Egemenlik İddiası ile Devleti Yeniden İnşa Arasında

2024 yılı sonunda Suriye'de yaşanan yönetim değişikliği, ülkenin iç ve dış politikasında yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Ahmed el-Şara liderliğinde kurulan yeni yönetim, uzun yıllar süren iç savaşın ardından devlet kurumlarını yeniden inşa etmeyi, ekonomik toparlanmayı sağlamayı ve uluslararası sistemle ilişkileri normalleştirmeyi temel öncelikler olarak belirlemiştir.

Bu yeni dönemde Golan Tepeleri konusu, Suriye'nin vazgeçmediği egemenlik başlıklarından biri olmaya devam etmektedir. Ancak yeni yönetimin Golan yaklaşımı ile önceki dönemin söylemleri arasında yöntem bakımından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Mevcut yönetim, askerî söylemler yerine diplomatik meşruiyet, uluslararası hukuk ve devlet kapasitesinin yeniden inşasını önceleyen bir politika izlemektedir.

Bu yaklaşım, Golan konusunun Suriye açısından önemini azaltmamış; yalnızca öncelik sıralamasını değiştirmiştir.

Devletin Yeniden İnşası Önceliği

Ahmed el-Şara yönetiminin karşı karşıya bulunduğu en büyük sorun, ülkenin ekonomik ve kurumsal kapasitesinin yeniden oluşturulmasıdır.

Uzun yıllar süren iç savaş;

- Kamu kurumlarını zayıflatmış,
- Altyapının önemli bölümünü tahrip etmiş,
- Milyonlarca insanın yer değiştirmesine neden olmuş,
- Ekonomik üretim kapasitesini ciddi ölçüde azaltmıştır.

Bu nedenle mevcut yönetimin ilk önceliği, Golan konusunda askerî girişimlerde bulunmaktan çok devletin işleyişini yeniden sağlamaktır.

Şam yönetimi açısından güçlü bir ekonomi, çalışan kamu kurumları ve uluslararası meşruiyet sağlanmadan yürütülecek herhangi bir askerî politikanın sürdürülebilir olmayacağı değerlendirilmektedir.

Diplomatik Yaklaşım

Yeni yönetimin Golan politikasında uluslararası hukuk daha görünür hâle gelmiştir.

Suriye yönetimi, Golan üzerindeki egemenlik iddiasını sürdürmekle birlikte, bunun diplomatik platformlarda dile getirilmesini ön plana çıkarmaktadır.

Bu yaklaşımın temel nedenleri şunlardır:

- Askerî kapasitenin sınırlı olması,
- Ekonomik öncelikler,
- Uluslararası yaptırımların etkileri,
- Yeniden diplomatik tanınma ihtiyacı,
- Yabancı yatırım beklentisi.

Dolayısıyla mevcut yönetim açısından Golan, kısa vadede askerî operasyon planlamasının değil, diplomatik müzakere gündeminin bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

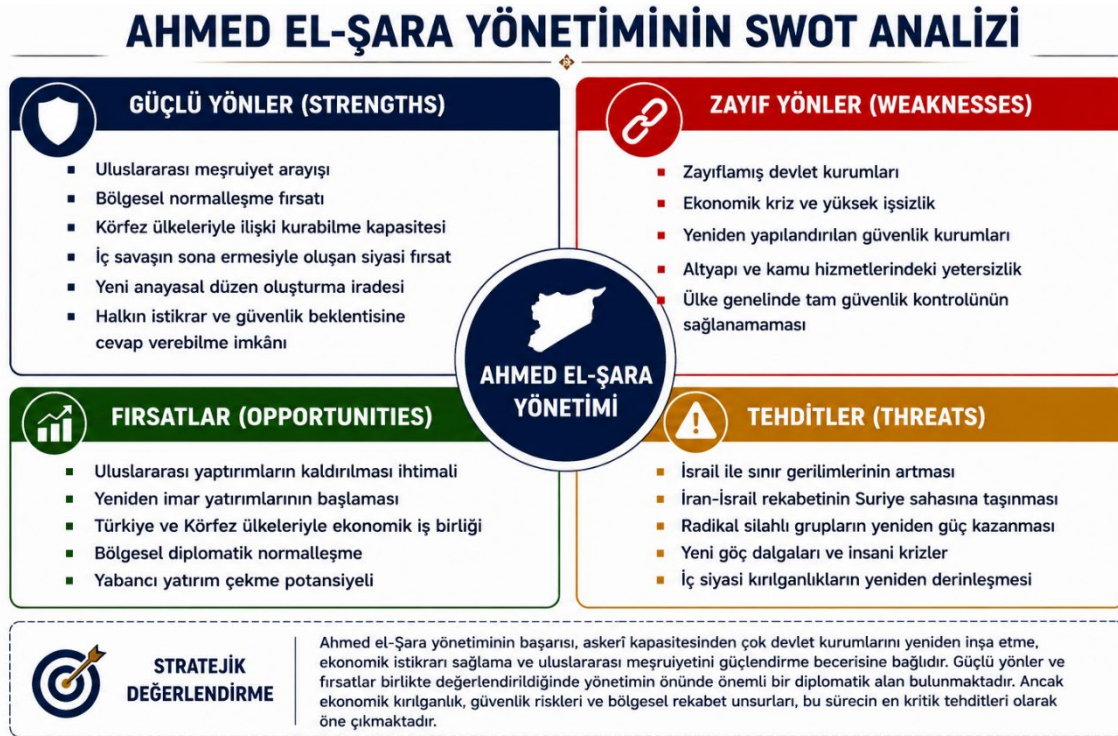
İsrail ile Doğrudan Çatışma İhtimali

Mevcut şartlar dikkate alındığında Şam yönetiminin İsrail ile doğrudan geniş ölçekli askerî çatışmayı tercih etmesi düşük olasılık olarak değerlendirilmektedir.

Bunun temel nedenleri şunlardır:

- Suriye ordusunun yeniden yapılanma sürecinde olması,
- Ekonomik kaynakların sınırlılığı,
- Ülke içindeki güvenlik öncelikleri,
- Uluslararası normalleşme sürecinin zarar görme riski.

Bu durum, Golan üzerindeki hak iddiasından vazgeçildiği anlamına gelmemektedir. Aksine yönetim, mevcut koşullarda egemenlik hedefini uzun vadeli stratejik amaç olarak korurken, kısa vadede çatışma yerine devlet kapasitesini güçlendirmeyi tercih etmektedir.

Bölgesel İlişkiler

Ahmed el-Şara yönetiminin önündeki önemli başlıklardan biri de bölge ülkeleriyle ilişkilerin yeniden şekillendirilmesidir.

Özellikle;

- Türkiye,
- Suudi Arabistan,
- Katar,
- Birleşik Arap Emirlikleri,
- Ürdün ile geliştirilecek ilişkilerin Suriye'nin ekonomik toparlanmasına katkı sağlayabileceği değerlendirilmektedir.

Bu nedenle yönetimin dış politika öncelikleri içerisinde ekonomik iş birliği ve diplomatik normalleşme, Golan konusunda sert askerî söylemlerin önüne geçmektedir.

İran ile İlişkiler

Yeni yönetimin en dikkat çeken politika alanlarından biri İran ile ilişkilerin yeniden tanımlanmasıdır.

İç savaş döneminde oluşan güvenlik dengeleri değişirken, Şam yönetimi kendi karar alma kapasitesini artırmaya çalışmaktadır.

Bu süreçte İran'ın Suriye'deki askerî ve siyasi etkisinin geleceği yalnızca Tahran'ın politikalarına değil, Şam yönetiminin bağımsız hareket edebilme kapasitesine de bağlı olacaktır.

Bu durum, Golan çevresindeki güvenlik dengelerini doğrudan etkileyebilecek gelişmeler arasında değerlendirilmektedir.

Önündeki Temel Sorunlar

Yeni yönetimin Golan konusunda hareket alanını sınırlayan başlıca unsurlar şunlardır:

- Ekonomik kırılganlık,
- Yeniden yapılanma maliyetleri,
- Güvenlik kurumlarının yeniden organizasyonu,
- Uluslararası finansmana erişim,
- Ülke içindeki siyasi istikrarın güçlendirilmesi.

Bu sorunlar çözülmeden Golan konusunda aktif ve sonuç alıcı bir politika yürütülmesi oldukça güç görünmektedir.

Stratejik Değerlendirme

Ahmed el-Şara yönetiminin Golan politikası, önceki döneme göre daha düşük profilli görünmekle birlikte bu durum egemenlik iddiasından vazgeçildiği anlamına gelmemektedir.

Mevcut strateji, öncelikle devlet kapasitesinin yeniden oluşturulmasına, uluslararası meşruiyetin güçlendirilmesine ve ekonomik toparlanmanın sağlanmasına dayanmaktadır.

Bu nedenle kısa vadede diplomatik girişimlerin, orta vadede ise bölgesel güç dengelerinin Suriye'nin Golan politikasını belirlemesi beklenmektedir.

- Ahmed el-Şara yönetimi Golan üzerindeki egemenlik iddiasını sürdürmektedir.
- Mevcut öncelik askerî operasyon değil, devletin yeniden inşasıdır.
- Diplomatik ve hukuki yöntemler kısa vadede ön plana çıkmaktadır.
- Ekonomik toparlanma, Suriye'nin dış politika kapasitesini doğrudan etkileyecektir.
- Golan politikasının geleceği, yalnızca İsrail-Suriye ilişkilerine değil, Suriye'nin yeniden devlet kapasitesi oluşturabilmesine bağlı olacaktır.

İRAN

Golan direniş ekseninin kuzey cephesi mi?

İran'ın Golan Tepelerine yönelik yaklaşımı, bölgenin toprak statüsünden çok İsrail'e karşı oluşturduğu güvenlik ve caydırıcılık stratejisi çerçevesinde şekillenmektedir. Tahran açısından Golan, tek başına bir hedef değil; Irak, Suriye ve Lübnan arasında oluşturulmaya çalışılan bölgesel güvenlik kuşağının önemli halkalarından biridir.

İran'ın Ortadoğu politikası uzun yıllardır yalnızca kendi sınırlarını savunmaya değil, tehditleri mümkün olduğunca ülke dışındaki alanlarda karşılamaya dayanmaktadır. Bu nedenle Suriye, İran açısından sadece müttefik bir devlet değil; Doğu Akdeniz'e ulaşan stratejik koridorun merkezidir. Golan ise bu koridorun İsrail ile temas eden en hassas noktasıdır.

Bu yaklaşım, İran'ın Golan'a doğrudan egemenlik iddiası taşıdığı anlamına gelmemektedir. İran'ın temel hedefi, İsrail'in kuzey cephesinde sürekli bir güvenlik baskısı oluşturabilecek kapasiteyi muhafaza etmektir.

Bölgesel Stratejinin Bir Parçası

İran'ın güvenlik yaklaşımı üç temel ilke üzerine kuruludur.

Birincisi, tehditlerin İran sınırlarından mümkün olduğunca uzakta karşılanmasıdır. İkincisi, devlet dışı silahlı aktörler üzerinden bölgesel caydırıcılık kapasitesinin oluşturulmasıdır.

Üçüncüsü ise İsrail'in askerî üstünlüğünü dengeleyecek çok katmanlı baskı mekanizmalarının geliştirilmesidir.

Bu çerçevede Golan, İran açısından bağımsız bir operasyon sahası değil, daha geniş bölgesel stratejinin tamamlayıcı unsurudur.

Suriye'nin Değişen Yapısı

Suriye'deki yönetim değişikliği İran'ın bölgedeki hareket alanını yeniden değerlendirmesine neden olmuştur.

Esad döneminde kurulan askerî ve siyasi ilişkiler ağı, yeni yönetimin farklı dış politika tercihleri nedeniyle yeniden şekillenmektedir.

Ahmed el-Şara yönetiminin daha dengeli dış politika izleme arayışı, İran'ın Suriye'deki hareket serbestisini önceki döneme göre daha sınırlı hâle getirebilir.

Bu durum Tahran açısından Golan çevresindeki etkinliğin geleceğini doğrudan etkileyebilecek gelişmelerden biri olarak değerlendirilmektedir.

İsrail ile Doğrudan Rekabet

İran'ın Golan politikasını belirleyen temel unsur İsrail ile yaşanan stratejik rekabettir.

İsrail, İran'ın Suriye'deki askerî yapılanmasını ulusal güvenliğine yönelik doğrudan tehdit olarak değerlendirmektedir. Buna karşılık İran, İsrail'in Suriye'deki hava operasyonlarını kendi bölgesel nüfuzuna yönelik müdahale olarak görmektedir.

Bu karşılıklı güvenlik algısı, Golan çevresini zaman zaman dolaylı rekabet alanına dönüştürmektedir.

Ancak son dönemde İran'ın doğrudan askerî angajmandan ziyade mevcut kapasitesini korumaya ve diplomatik yalnızlığını azaltmaya yönelik daha temkinli bir yaklaşım sergilediği gözlenmektedir.

Karşılaştığı Kısıtlar

İran'ın Golan stratejisini etkileyen bazı temel sınırlılıklar bulunmaktadır.

Bunlar;

- Ekonomik yaptırımlar,
- Bölgesel askerî maliyetler,
- İç ekonomik sorunlar,
- Uluslararası baskılar,
- Suriye'deki yeni siyasi yapı,
- İsrail'in hava üstünlüğü olarak öne çıkmaktadır.

Bu nedenle İran'ın kısa vadede Golan merkezli yeni ve geniş ölçekli bir askerî yapılanmaya yönelmesi yerine, mevcut caydırıcılık kapasitesini korumaya çalışacağı değerlendirilmektedir.

Stratejik Değerlendirme

İran açısından Golan, tek başına kazanılması gereken bir coğrafya değil; İsrail'e karşı oluşturulan bölgesel güvenlik dengesinin önemli bir unsurudur.

Ancak Suriye'deki yeni yönetim, değişen bölgesel diplomasi ve artan ekonomik baskılar dikkate alındığında, İran'ın Golan politikasında önceki yıllara göre daha pragmatik ve maliyet hesabı yapan bir yaklaşım geliştirmesi olası görünmektedir.

- İran'ın temel amacı Golan'ı kontrol etmek değil, İsrail'e karşı bölgesel caydırıcılık kapasitesini sürdürmektir.
- Golan, İran'ın daha geniş Ortadoğu stratejisinin bir parçası olarak değerlendirilmektedir.
- Suriye'deki yeni yönetim, İran'ın hareket alanını yeniden şekillendirebilir.
- Ekonomik ve siyasi baskılar, İran'ın Golan politikasında daha temkinli bir yaklaşımı teşvik etmektedir.
- Önümüzdeki dönemde İran'ın doğrudan askerî genişleme yerine mevcut nüfuzunu korumaya odaklanması daha olası görünmektedir.

HİZBULLAH:

Golan Güney Lübnan'ın Tamamlayıcı Güvenlik Hattı Mı?

Hizbullah'ın Golan Tepelerine yaklaşımı, örgütün İsrail'e karşı geliştirdiği genel güvenlik stratejisinden bağımsız değildir. Örgüt açısından esas operasyon alanı Güney Lübnan olmakla birlikte, Golan çevresindeki gelişmeler kuzey cephesinin genel güvenlik dengesi içinde değerlendirilmektedir.

Hizbullah'ın askerî planlamasında Golan, doğrudan kontrol edilmesi gereken bir bölgeden ziyade, İsrail'in kuzey savunma mimarisini etkileyen tamamlayıcı bir cephe olarak görülmektedir. Bu nedenle örgütün söylemlerinde Golan çoğu zaman Lübnan sınırıyla birlikte ele alınmaktadır.

İsrail açısından da kuzey güvenlik planlaması yalnızca Lübnan sınırına odaklanmamaktadır. Golan, Lübnan ve Suriye'den gelebilecek tehditler tek bir operasyon sahası olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, iki tarafın güvenlik algısında ortak bir özellik ortaya koymaktadır.

Son yıllarda Hizbullah'ın karşı karşıya kaldığı askerî kayıplar, Lübnan'daki siyasi baskılar ve ekonomik kriz, örgütün hareket alanını önemli ölçüde etkilemiştir. Ayrıca İsrail ile yaşanan yoğun çatışmalar, örgütün kaynaklarını öncelikle Lübnan cephesine yönlendirmesine neden olmuştur.

Bu nedenle mevcut koşullarda Hizbullah'ın Golan merkezli yeni bir askerî strateji geliştirmesinden ziyade, mevcut caydırıcılık kapasitesini korumaya odaklanması daha olası görünmektedir.

Stratejik Değerlendirme

Hizbullah açısından Golan bağımsız bir mücadele alanı değildir. Bölge, Güney Lübnan'daki güvenlik dengesini etkileyen ikinci bir cephe niteliği taşımaktadır. Ancak örgütün gelecekteki hareket kapasitesi, yalnızca kendi askerî gücüne değil; Lübnan'ın iç siyasi dengelerine, İran'ın bölgesel stratejisine ve İsrail'in güvenlik politikalarına bağlı olarak şekillenecektir.

- Hizbullah için öncelikli güvenlik alanı Güney Lübnan'dır.
- Golan, kuzey cephesinin tamamlayıcı güvenlik bölgesi olarak değerlendirilmektedir.
- Lübnan'daki ekonomik ve siyasi koşullar örgütün hareket alanını sınırlandırmaktadır.
- İsrail'in kuzey güvenlik yaklaşımı, Golan ve Lübnan cephelerini birlikte değerlendirmektedir.
- Kısa vadede Hizbullah'ın önceliğinin mevcut caydırıcılık kapasitesini korumak olacağı değerlendirilmektedir.

LÜBNAN

İç Siyasi Dengeler ile Sınır Güvenliği Arasında

Lübnan, Golan Tepeleri meselesinde doğrudan taraf olarak görünmese de, bölgedeki güvenlik dengelerinin en fazla etkilendiği ülkelerden biridir. Bunun temel nedeni, İsrail'in kuzey güvenlik planlamasında Golan ve Güney Lübnan'ın birbirinden bağımsız değerlendirilmemesidir. İsrail açısından kuzey cephesi; Golan, Lübnan sınırı ve Suriye'nin güneyini kapsayan bütünleşik bir güvenlik alanı olarak ele alınmaktadır.

Lübnan devleti ise uzun yıllardır ekonomik kriz, siyasi istikrarsızlık ve zayıflayan kamu kurumları nedeniyle dış politika ve güvenlik alanında sınırlı hareket kabiliyetine sahiptir. Bu durum, ülkenin Golan konusunda bağımsız ve belirleyici bir strateji geliştirmesini zorlaştırmaktadır.

Lübnan yönetiminin temel önceliği, İsrail ile geniş ölçekli bir savaşın ülke topraklarına yeniden taşınmasını önlemek ve mevcut kırılgan ekonomik yapıyı daha fazla zorlayacak gelişmelerden kaçınmaktır. Bu nedenle Beyrut yönetimi, Golan meselesine ilişkin açıklamalarında genel olarak uluslararası hukuk vurgusu yapmakta, ancak fiilî güvenlik politikalarında daha temkinli bir yaklaşım izlemektedir.

Lübnan açısından Golan'da yaşanabilecek her askerî gerilim, ülkenin güney sınırındaki güvenlik risklerini artırma potansiyeline sahiptir. Bu nedenle Beyrut yönetimi açısından Golan, doğrudan egemenlik meselesinden çok bölgesel istikrar başlığı altında değerlendirilmektedir.

Stratejik Değerlendirme

Lübnan'ın Golan politikası, kendi ulusal stratejisinden ziyade ülke içindeki siyasi dengeler, Hizbullah'ın etkisi ve İsrail ile yaşanan güvenlik sorunları tarafından şekillenmektedir. Önümüzdeki dönemde de Lübnan'ın belirleyici aktör olmaktan çok, bölgesel gelişmelerden etkilenen ülke konumunu sürdürmesi beklenmektedir.

- Lübnan, Golan meselesinde doğrudan belirleyici aktör değildir.
- İsrail'in kuzey güvenlik yaklaşımı Golan ile Güney Lübnan'ı birlikte değerlendirmektedir.
- Beyrut yönetiminin önceliği yeni bir bölgesel savaşın önlenmesidir.
- İç siyasi ve ekonomik kırılganlıklar, Lübnan'ın hareket alanını sınırlamaktadır.

KÜRESEL GÜÇLER VE GOLAN DENKLEMİ

Golan Tepeleri üzerindeki rekabet yalnızca İsrail, Suriye veya bölgesel aktörlerle sınırlı değildir. Bölge, aynı zamanda küresel güçlerin Ortadoğu politikalarının kesiştiği alanlardan biri hâline gelmiştir. ABD, Rusya, Çin ve Avrupa ülkeleri farklı önceliklere sahip olsalar da Golan'daki gelişmeleri kendi güvenlik, enerji ve dış politika stratejileri çerçevesinde değerlendirmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri

ABD açısından Golan'ın önemi öncelikle İsrail'in güvenliğiyle ilişkilidir. Washington yönetimi uzun yıllardır İsrail'in askerî üstünlüğünü korumayı Ortadoğu politikasının temel unsurlarından biri olarak görmektedir. Bu çerçevede Golan, kuzey sınır güvenliği bakımından kritik bir bölge olarak değerlendirilmektedir.

Bunun yanında ABD'nin bölgeye ilişkin yaklaşımı yalnızca İsrail'in güvenliğiyle sınırlı değildir. İran'ın bölgesel etkisinin sınırlandırılması, Suriye'de yeniden radikal örgütlerin güç kazanmaması ve Doğu Akdeniz'deki güvenlik mimarisinin korunması da Washington'un öncelikleri arasında yer almaktadır.

ABD'nin kısa vadede Golan'ın mevcut güvenlik dengesini değiştirecek bir politika izlemesi beklenmemektedir. Öncelik, bölgesel istikrarın korunması ve İsrail'in güvenlik kapasitesinin sürdürülmesidir.

Rusya

Rusya'nın Golan'a yaklaşımı, Suriye'deki askerî ve diplomatik varlığı üzerinden şekillenmektedir. Moskova açısından Suriye, Doğu Akdeniz'e açılan en önemli stratejik ortaklardan biridir. Bu nedenle Golan çevresinde yaşanacak her gelişme, Rusya'nın Suriye'deki çıkarlarını doğrudan etkileyebilecek niteliktedir.

Bununla birlikte Rusya, İsrail ile doğrudan askerî gerilimden kaçınmaya özen göstermekte ve iki ülke arasında uzun yıllardır işleyen askerî koordinasyon mekanizmalarının korunmasına önem vermektedir.

Rusya'nın temel hedefi, Golan üzerinden yeni bir çatışma alanı oluşturmak değil; Suriye'deki nüfuzunu korurken İsrail ile kontrollü ilişkiyi sürdürmektir.

Çin

Çin'in Golan politikası askerî değil, ekonomik ve diplomatik öncelikler çerçevesinde şekillenmektedir. Pekin yönetimi Ortadoğu'da istikrarlı bir güvenlik ortamını, enerji arz güvenliği ve Kuşak ve Yol Girişimi açısından önemli görmektedir.

Çin bugüne kadar Golan konusunda düşük profilli bir diplomasi yürütmüş, uluslararası hukuk ilkelerine vurgu yaparken bölgesel aktörlerle dengeli ilişkilerini korumaya çalışmıştır.

Değerlendirme

Kısa ve orta vadede Çin'in Golan'da doğrudan güvenlik aktörü hâline gelmesi beklenmemektedir. Ancak ekonomik etkisinin artması, uzun vadede diplomatik rolünü güçlendirebilir.

5Avrupa

Avrupa ülkeleri Golan konusunda genel olarak uluslararası hukuk temelinde hareket etmektedir. Avrupa'nın öncelikleri arasında bölgesel istikrarın korunması, yeni göç dalgalarının önlenmesi, enerji güvenliği ve diplomatik çözüm arayışlarının desteklenmesi bulunmaktadır.

Avrupa Birliği'nin güvenlik alanındaki sınırlı askerî kapasitesi nedeniyle etkisi daha çok diplomatik ve ekonomik araçlarla sınırlı kalmaktadır.

Avrupa'nın Golan üzerindeki etkisi doğrudan askerî güçten ziyade diplomatik girişimler ve ekonomik ilişkiler üzerinden şekillenmeye devam edecektir.

Stratejik Değerlendirme

Golan, yalnızca bölgesel değil küresel güç rekabetinin de önemli unsurlarından biridir.

- ABD'nin temel önceliği İsrail'in güvenliği ve bölgesel istikrardır.
- Rusya, Suriye'deki nüfuzunu korurken İsrail ile doğrudan gerilimden kaçınmaktadır.
- Çin ekonomik çıkarlarını önceleyen dengeli bir politika izlemektedir.
- Avrupa'nın etkisi ağırlıklı olarak diplomatik ve ekonomik araçlarla sınırlıdır.

ETNİK YAPI VE GÜVENLİK DİNAMİKLERİ

Golan Tepelerinin güvenlik dengesi yalnızca devletler arasındaki askerî rekabetten oluşmamaktadır. Bölgenin demografik yapısı, yerel toplulukların tarihsel aidiyetleri, vatandaşlık statüleri ve siyasi tercihleri de güvenlik mimarisini doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle Golan'daki etnik yapı yalnızca sosyolojik bir konu değil, aynı zamanda stratejik planlamanın önemli değişkenlerinden biridir.

Golan'da yaşayan toplulukların büyük bölümü, 1967 öncesinde bölgede yaşayan ailelerin devamı niteliğindedir. Bunun yanında 1967 sonrasında kurulan Yahudi yerleşimleri bölgenin demografik yapısını önemli ölçüde değiştirmiştir. Günümüzde Golan'ın toplumsal yapısı; Dürzîler, Sünnî Araplar, Çerkesler, Türkmenler, Bedevî topluluklar ve Yahudi yerleşimcilerden oluşan çok katmanlı bir görünüm sergilemektedir.

Dürzî Toplumu

Dürzîler, Golan'ın en dikkat çekici topluluklarından biridir. Özellikle Mecdel Şems, Mesade, Bukata ve Ayn Kuniye çevresinde yoğunlaşan Dürzî nüfus, bölgenin sosyal ve siyasi yapısında önemli bir yere sahiptir.

Dürzî toplumunun temel özelliği, güvenlik politikalarında mümkün olduğunca toplumsal varlığını korumaya odaklanan pragmatik yaklaşımıdır. Farklı dönemlerde farklı devletlerin egemenliği altında yaşamış olmaları, bu topluluğun güvenlik algısını ideolojik söylemlerden ziyade yaşamın devamlılığı üzerine şekillendirmiştir.

Son yıllarda genç kuşaklarda vatandaşlık tercihleri, ekonomik beklentiler ve kimlik tartışmaları daha görünür hâle gelmiş olsa da Dürzî toplumu genel olarak bölgesel istikrarsızlığın büyümesini istemeyen aktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir.

Türkmenler

Golan çevresinde yaşayan Türkmen toplulukları sayısal olarak sınırlı olmakla birlikte tarihsel açıdan bölgenin yerleşik unsurlarından biridir.

Türkmenlerin güvenlik açısından önemi, etnik kimliklerinden çok Suriye'nin kuzeyi ile güneyi arasındaki tarihsel bağlantılarından kaynaklanmaktadır.

Suriye'nin yeniden yapılanma sürecinde Türkmen topluluklarının geleceği, ülkenin genel siyasi yapısıyla birlikte şekillenecektir.

Çerkesler

Çerkes toplulukları 19. yüzyıldan itibaren Osmanlı iskân politikaları çerçevesinde bölgeye yerleşmiştir.

Çerkesler tarih boyunca devlet kurumlarıyla uyumlu ilişki geliştirmeye çalışan, güvenlik risklerinden uzak durmayı tercih eden topluluklardan biri olarak bilinmektedir.

Bugün de bölgesel çatışmalarda belirleyici askerî aktör olmaktan ziyade istikrarı önceleyen toplumsal yapı olarak değerlendirilmektedir.

Sünni Arap Toplulukları

Golan çevresindeki Sünni Arap nüfus, tarihsel olarak tarım ve hayvancılıkla geçimini sağlayan yerleşik topluluklardan oluşmaktadır.

Suriye'de yaşanan iç savaş, ekonomik sorunlar ve göç hareketleri bu nüfusun önemli ölçüde değişmesine neden olmuştur.

Yeni yönetimin başarısı, bu toplulukların yeniden ekonomik ve sosyal hayata entegrasyonunu sağlayabilmesine bağlı olacaktır.

Yahudi Yerleşimciler

1967 sonrasında kurulan Yahudi yerleşimleri, Golan'ın demografik yapısında önemli değişiklik meydana getirmiştir.

Bu yerleşimler yalnızca sivil nüfus artışı sağlamamış; ulaştırma altyapısı, tarımsal üretim, enerji yatırımları ve kamu hizmetleriyle birlikte bölgenin ekonomik yapısını da dönüştürmüştür.

İsrail açısından yerleşim politikası, güvenlik stratejisinin tamamlayıcı unsuru olarak değerlendirilmektedir.

Uluslararası hukuk bakımından ise bu yerleşimlerin statüsü tartışmalı olmaya devam etmektedir.

Güvenlik Açısından Genel Değerlendirme

Golan'daki etnik yapı incelendiğinde temel belirleyici unsurun etnik kimlikten ziyade güvenlik ortamı olduğu görülmektedir.

Bölge halkının büyük bölümü için öncelikli konu;

- Güvenlik,
- Ekonomik istikrar,
- Günlük yaşamın sürdürülebilirliği,
- Yeni çatışmaların önlenmesidir.

Bu nedenle etnik yapı, tek başına çatışmanın nedeni değil; güvenlik politikalarının sonuçlarından etkilenen önemli bir değişken olarak değerlendirilmelidir.

- Golan'ın demografik yapısı çok katmanlıdır.
- Dürzî toplumu bölgenin en önemli yerel aktörlerinden biridir.

- Türkmen ve erkes toplulukları tarihsel varlıklarını sürdürmektedir.
- Yahudi yerleşimleri Golan'ın demografik ve ekonomik yapısını önemli ölçüde değiştirmiştir.
- Güvenlik politikalarının başarısı, yalnızca askerî tedbirlerle değil, yerel toplumların istikrar beklentilerinin karşılanmasıyla da yakından ilişkilidir.

TÜRKİYE İÇİN STRATEJİK DEĞERLENDİRME VE POLİTİKA ÖNERİLERİ

Golan Tepeleri meselesi ilk bakışta Türkiye'nin doğrudan taraf olduğu bir sorun gibi görünmemektedir. Ancak bölgenin jeopolitik konumu, Suriye'nin geleceği, İsrail'in güvenlik politikaları, İran'ın bölgesel stratejisi ve Doğu Akdeniz'deki güç dengeleri birlikte değerlendirildiğinde, Golan'da yaşanacak gelişmelerin Türkiye'nin ulusal güvenliği üzerinde dolaylı fakat önemli etkiler oluşturabileceği görülmektedir.

Türkiye açısından temel mesele, Golan'ın statüsünden çok bölgede ortaya çıkabilecek yeni güvenlik mimarisinin Türkiye'nin çıkarlarını nasıl etkileyeceğidir.

Türkiye'nin Temel Stratejik Çıkarları

Türkiye'nin Golan meselesindeki temel çıkarları beş başlık altında değerlendirilebilir.

Birincisi, Suriye'nin toprak bütünlüğünün korunmasıdır. Suriye'de yeni fiili bölünmelerin ortaya çıkması, yalnızca bu ülkenin değil Türkiye'nin sınır güvenliği açısından da yeni riskler oluşturabilir.

İkincisi, sınır güvenliğinin korunmasıdır. Suriye'nin güneyinde yaşanabilecek geniş ölçekli askerî gerilimler, ülkenin diğer bölgelerindeki güvenlik dengelerini de etkileyebilir.

Üçüncüsü, terör örgütlerinin oluşabilecek güvenlik boşluklarından yararlanmasının önlenmesidir. Devlet otoritesinin zayıfladığı her alan, silahlı devlet dışı aktörler için hareket alanı oluşturma potansiyeli taşımaktadır.

Dördüncüsü, Doğu Akdeniz'deki güç dengelerinin Türkiye'nin aleyhine değişmesini önlemektir. Golan'daki güvenlik mimarisi ile Doğu Akdeniz'deki enerji ve ulaştırma rekabeti birbirinden tamamen bağımsız değildir.

Beşincisi ise yeni göç hareketlerinin önlenmesidir. Bölgesel ölçekte yaşanabilecek yeni bir savaş, Türkiye üzerinde ilave insani ve ekonomik baskılar oluşturabilir.

Türkiye Açısından Riskler

Önümüzdeki dönemde Türkiye'nin dikkatle takip etmesi gereken temel risk alanları şunlardır:

- İsrail ile Suriye arasında doğrudan askerî gerilimin yeniden yükselmesi,
- İran-İsrail rekabetinin Suriye sahasında genişlemesi,
- Yeni göç hareketleri,
- Devlet dışı silahlı yapıların güvenlik boşluklarından yararlanması,
- Doğu Akdeniz'deki yeni güvenlik bloklarının oluşması.

Bu riskler birbirinden bağımsız değildir. Bir alanda yaşanacak gelişme, diğer alanlarda da zincirleme sonuçlar doğurabilir.

Türkiye Açısından Fırsatlar

Türkiye'nin mevcut jeopolitik konumu bazı fırsatlar da sunmaktadır.

Ankara, Suriye'nin yeniden inşası sürecinde ekonomik ve diplomatik katkı sağlayabilecek ülkelerden biridir.

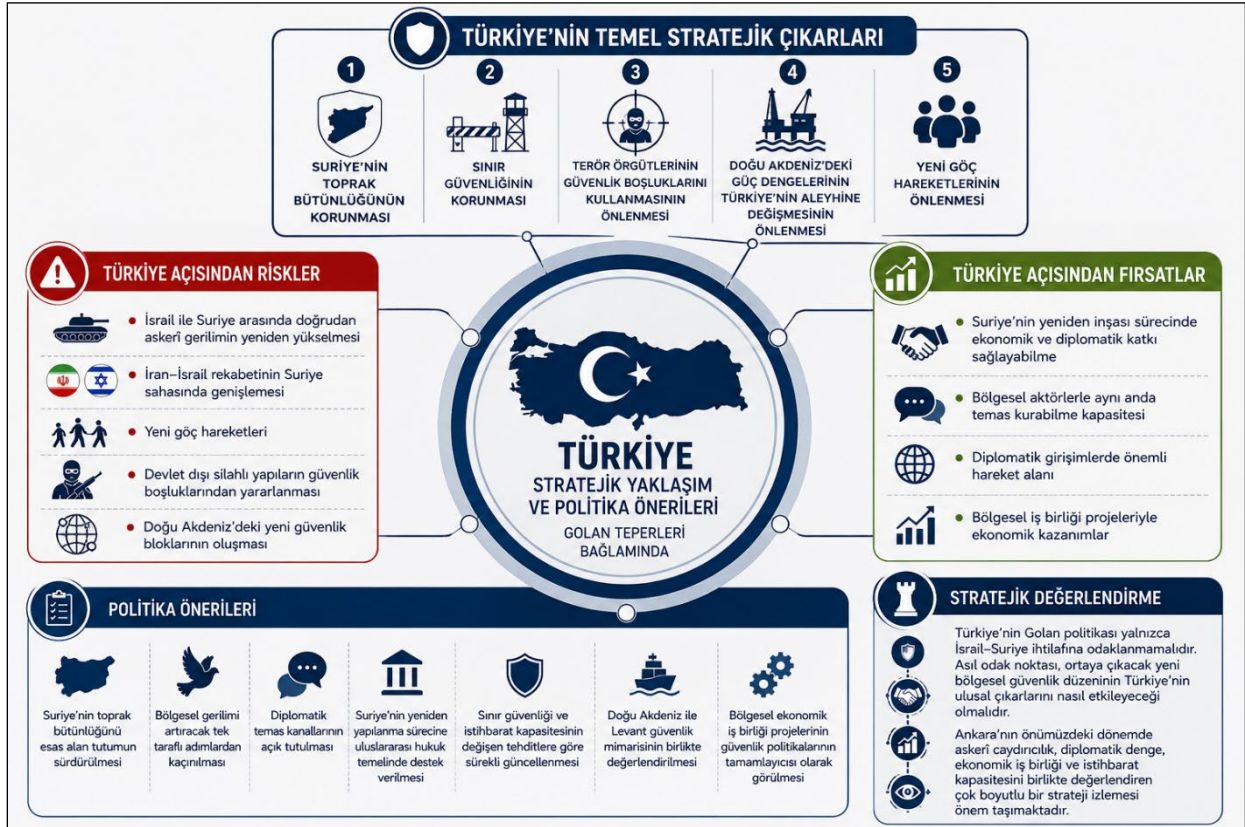
Bunun yanında Türkiye, bölgesel aktörlerle aynı anda temas kurabilen az sayıdaki ülkeden biri olma özelliğini sürdürmektedir.

Bu durum, Türkiye'ye yalnızca güvenlik alanında değil, diplomatik girişimlerde de önemli hareket alanı sağlayabilir.

Politika Önerileri

Türkiye'nin Golan meselesine ilişkin yaklaşımında aşağıdaki öncelikler öne çıkmalıdır:

- Suriye'nin toprak bütünlüğünü esas alan tutumun sürdürülmesi.
- Bölgesel gerilimi artıracak tek taraflı adımlardan kaçınılması.
- Diplomatik temas kanallarının açık tutulması.
- Suriye'nin yeniden yapılanma sürecine uluslararası hukuk temelinde destek verilmesi.
- Sınır güvenliği ve istihbarat kapasitesinin değişen tehditlere göre sürekli güncellenmesi.
- Doğu Akdeniz ile Levant güvenlik mimarisinin birlikte değerlendirilmesi.
- Bölgesel ekonomik iş birliği projelerinin güvenlik politikalarının tamamlayıcısı olarak görülmesi.

Stratejik Değerlendirme

Türkiye'nin Golan politikası yalnızca İsrail-Suriye ihtilafına odaklanmamalıdır. Asıl odak noktası, ortaya çıkacak yeni bölgesel güvenlik düzeninin Türkiye'nin ulusal çıkarlarını nasıl etkileyeceği olmalıdır.

Bu nedenle Ankara'nın önümüzdeki dönemde askerî caydırıcılık, diplomatik denge, ekonomik iş birliği ve istihbarat kapasitesini birlikte değerlendiren çok boyutlu bir strateji izlemesi, değişen bölgesel güvenlik ortamına uyum sağlama açısından önem taşımaktadır.

SONUÇ VE GELECEK PERSPEKTİFİ

Golan: Geçmişin Mirası mı, Geleceğin Güç Merkezi mi?

Golan Tepeleri yaklaşık altmış yıldır İsrail ile Suriye arasında devam eden egemenlik tartışmasının sembolü olarak görülmektedir. Ancak günümüzde bölgenin stratejik değeri, yalnızca tarihsel ihtilaflarla açıklanabilecek bir düzeyin çok ötesine geçmiştir. Değişen güvenlik ortamı, teknolojik gelişmeler, enerji rekabeti, su kaynaklarının önemi ve bölgesel güç dengelerindeki dönüşüm, Golan'ı Ortadoğu'nun geleceğini etkileyecek en kritik jeopolitik alanlardan biri hâline getirmiştir.

Bugün Golan'da yaşanan gelişmeler yalnızca İsrail ile Suriye arasındaki sınır meselesi olarak değerlendirilemez. Bölge İsrail'in ulusal güvenlik doktrini, Suriye'nin egemenlik anlayışı, İran'ın bölgesel stratejisi, Hizbullah'ın caydırıcılık kapasitesi, Lübnan'ın güvenlik dengeleri ve küresel güçlerin Ortadoğu politikalarının kesişim noktasında yer almaktadır. Bu çok katmanlı yapı, Golan'ı klasik sınır ihtilaflarından ayıran temel özelliktir.

Rapor boyunca incelenen veriler, Golan'ın geleceğinin üç temel değişken tarafından belirleneceğini göstermektedir. Bunlardan ilki, Suriye'nin yeniden devlet kapasitesi oluşturabilme başarısıdır. İkincisi, İsrail'in kuzey güvenlik yaklaşımında meydana gelebilecek değişimlerdir. Üçüncüsü ise İran ile İsrail arasındaki rekabetin hangi düzeyde devam edeceğidir. Bu üç unsurun birlikte şekillendireceği güvenlik ortamı, önümüzdeki yıllarda Golan'ın statüsü kadar bölgesel istikrarı da doğrudan etkileyecektir.

Mevcut göstergeler değerlendirildiğinde kısa vadede Golan'ın statüsünde köklü bir değişiklik beklenmemektedir. İsrail'in mevcut askerî konuşlanması, altyapı yatırımları ve güvenlik politikaları, bölgedeki fiilî kontrolünü sürdürme iradesini ortaya koymaktadır. Buna karşılık Suriye yönetimi, egemenlik iddiasını korumakla birlikte önceliğini devletin yeniden inşasına vermektedir. Bu durum, yakın gelecekte askerî çözüm ihtimalinden çok diplomatik ve siyasi süreçlerin öne çıkacağını göstermektedir.

Ancak statükonun devam etmesi, risklerin ortadan kalktığı anlamına gelmemektedir. Gazze'den Lübnan'a, Suriye'den Doğu Akdeniz'e uzanan güvenlik zincirinde yaşanabilecek herhangi bir kriz, Golan'ın yeniden bölgesel gerilimin merkezine yerleşmesine neden olabilir. Özellikle yanlış hesaplamalar, vekâlet aktörleri üzerinden yürütülen rekabet ve kontrolsüz askerî tırmanmalar, mevcut kırılgan dengeyi kısa sürede değiştirebilecek potansiyele sahiptir.

Türkiye açısından değerlendirildiğinde ise Golan, doğrudan bir sınır meselesi olmamakla birlikte ulusal güvenlik, bölgesel istikrar ve dış politika açısından yakından izlenmesi gereken stratejik bir alandır. Ankara'nın önceliği, herhangi bir tarafın tezini desteklemekten ziyade Suriye'nin toprak bütünlüğünü esas alan, bölgesel istikrarı önceleyen ve yeni güvenlik risklerini sınırlandıran çok boyutlu bir yaklaşımı sürdürmek olmalıdır. Bu yaklaşım yalnızca diplomatik girişimleri değil; istihbarat kapasitesini, sınır güvenliğini, ekonomik iş birliği imkânlarını ve çok taraflı bölgesel diyalog mekanizmalarını da kapsamalıdır.

Önümüzdeki on yıllık dönemde Golan'ın önemini azaltacak değil, artıracak gelişmelerin yaşanması daha olası görünmektedir. Su güvenliği, yapay zekâ destekli istihbarat sistemleri, elektronik harp teknolojileri, enerji koridorları ve Doğu Akdeniz'deki jeopolitik rekabet, bölgenin stratejik değerini daha da yükseltebilir. Bu nedenle Golan, yalnızca geçmişin

çatışmalarını hatırlatan bir coğrafya değil; geleceğin güvenlik mimarisini şekillendirecek temel alanlardan biri olarak değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak Golan Tepeleri meselesi, haritalar üzerinde çizilmiş sınırların ötesinde; coğrafyanın, tarihin, güvenliğin, diplomasinin ve teknolojinin aynı anda kesiştiği çok boyutlu bir stratejik denklem hâline gelmiştir. Bu denklemi doğru okuyabilen devletler yalnızca mevcut riskleri yönetmekle kalmayacak, aynı zamanda geleceğin bölgesel güç dengelerinde daha etkin rol oynayabilecektir.

STRATEJİK SONUÇLAR

1. Golan Tepelerinin stratejik değeri, yalnızca tarihsel egemenlik tartışmalarından değil coğrafi konumu, su kaynakları, yüksek arazi hâkimiyeti ve gelişen askerî teknolojilerden kaynaklanmaktadır.
2. İsrail'in Golan politikası kısa vadeli güvenlik tedbirlerinden ziyade uzun vadeli devlet stratejisi niteliği taşımaktadır.
3. Ahmed el-Şara yönetiminin önceliği, Golan konusunda askerî çözüm arayışından çok Suriye'nin yeniden inşası ve uluslararası meşruiyetini güçlendirmektir.
4. İran ve Hizbullah açısından Golan, bağımsız bir hedef değil; İsrail'e karşı oluşturulan bölgesel güvenlik ve caydırıcılık mimarisinin bir parçasıdır.
5. Küresel güçlerin bölgeye yönelik yaklaşımları farklılık gösterse de ortak payda, Golan'da kontrolsüz bir çatışmanın bölgesel istikrarı ciddi biçimde tehdit edeceği yönündedir.
6. Etnik yapı, Golan'daki güvenlik dengesini etkileyen önemli unsurlardan biri olmakla birlikte belirleyici faktör, bölgedeki devletlerin güvenlik politikalarıdır.
7. Türkiye açısından temel öncelik, Suriye'nin toprak bütünlüğünü esas alan, bölgesel istikrarı destekleyen ve ortaya çıkabilecek yeni güvenlik risklerini önceden analiz eden çok boyutlu bir stratejik yaklaşım geliştirmektir.
8. Önümüzdeki dönemde Golan'ın önemini belirleyecek temel unsur, toprak tartışmalarından çok teknolojik üstünlük, istihbarat kapasitesi, su güvenliği ve bölgesel güç rekabeti olacaktır.

Salih Aydemir

Terör-Güvenlik-Analiz Uzmanı- Stratejist•-Yazar